

3. Priyadharshini R., Arivazhagan S., Arun M. A deep learning approach for person identification using ear biometrics, *Applied Intelligence. Centre for Image Processing and Pattern Recognition* (Mepco Schlenk Engineering College, Sivakasi, India, 28 October 2020). 2021. P. 2161–2172.

4. Solving specific tasks of face image processing and analysis using artificial intelligence based tools / V. Sokurenko, B. Rusyn, O. Manzhai, V. Nosov, S. Luchyk, V. Luchyk. *AISSLE-2025: International Workshop on Applied Intelligent Security Systems in Law Enforcement* (October, 30–31, 2025, Vinnytsia, Ukraine). P. 11.

5. Witness, Concealing Identity in Interviews. URL: <https://library.witness.org/product/concealing-identity/> (дата звернення: 15.04.2026).

УДК 32.019.5:[070:316.774]:94(47+57)

*Глоба Є. О., здобувач вищої освіти;
Болховська Н. Р., старша викладачка
кафедри журналістики та соціальних комунікацій
Донецького національного університету імені Василя Стуса*

МЕДІАТРАНСФОРМАЦІЯ РАДЯНСЬКИХ ПРОПАГАНДИСТСЬКИХ НАРАТИВІВ У РЕГІОНАЛЬНОМУ ДИСКУРСІ: ВІД «АНАДИРЯ» ДО СУЧАСНИХ МАНІПУЛЯЦІЙ

Анотація. *Вперше досліджено та деконструйовано механізми трансформації радянських пропагандистських наративів часів Карибської кризи (операція «Анадир») у сучасні медійні маніпуляції РФ, що транслюються під назвою «Карибська криза 2.0». За результатами роботи виявлено ідентичність пропагандистських патернів: використання наративів «оборонного щита» та «братньої допомоги» для легітимізації агресії, віктимізацію агресора та застосування ядерного шантажу («атомна дипломатія»). Встановлено, що сучасний наратив про «Карибську кризу 2.0» є штучно створеним інструментом, який спрямований на ескалацію міжнародних відносин та примус світової політичної спільноти до поступок. Зроблено висновок, що сучасна російська дезінформація та радянська пропаганда 1962 р. мають спільне коріння, яке базується на маніпуляціях, віктимізації та шантажі. Деконструкція цих наративів є критично важливим складником сучасної інформаційної оборони і безпеки України.*

Ключові слова: *регіональні медіа, пропаганда, Карибська криза, медіаманіпуляції, ядерний шантаж, дезінформація, «атомна дипломатія», Центр протидії дезінформації.*

Вступ. Історія розвитку журналістики демонструє циклічність методів створення «паралельної реальності» в тоталітарних суспільствах. Карибська криза 1962 р. стала не лише найвищою точкою холодної війни, а й класичним прикладом того, як медійна машина СРСР конструювала образ «агресора-миротворця» [1]. Сьогодні ми спостерігаємо ревіталізацію цих паттернів у медіапросторі РФ під назвою «Карибська криза 2.0» [3]. Аналіз того, як ці наративи транслювалися через

регіональну пресу Вінниччини, у поєднанні з сучасними дослідженнями дезінформації, дає змогу зрозуміти механіку маніпулятивного впливу на масову свідомість.

Актуальність дослідження. Росія активно використовує історичні алюзії для виправдання сучасної агресії проти України. У 1962 р. радянська пропаганда базувалася на приховуванні фактів, віктимізації та ядерному шантажі. Вивчення локальних архівів (газета «Вінницька правда») [1] у синергії з аналітикою Центру протидії дезінформації (ЦПД) [4] та MediaSapiens [3] дає змогу деконструювати сучасну «атомну дипломатію» РФ, яка є прямим спадкоємцем радянських спецслужб.

Тема дослідження – медіатрансформація радянських пропагандистських наративів у регіональному дискурсі: від Карибської кризи до сучасного ядерного шантажу.

Метою дослідження є виявлення та деконструкція механізмів трансформації радянських пропагандистських наративів часів Карибської кризи (операція «Анадир») у сучасні медійні маніпуляції РФ («Карибська криза 2.0»).

Результати дослідження. Аналіз публікацій газети «Вінницька правда» за жовтень 1962 р. та моніторинг сучасних медіаресурсів, зокрема Центру протидії дезінформації, Greenpost та MediaSapiens, дає змогу виокремити такі паралелі:

Концепт «Оборонного щита» та семантика «Братньої допомоги»

Регіональна преса Вінниччини у 1962 р. подавала таємну операцію «Анадир» як «акт дружби» [1.13]. У публікації «Хто посіє вітер – пожне бурю!» устами «простих трудящих» повторювалися тези про готовність «захистити Кубу» [1.6]. Метою було легітимізувати наявність ядерної зброї як «гуманітарну місію». Сьогодні РФ використовує ідентичну риторику «захисту населення», виправдовуючи окупацію українських територій.

Віктимізація агресора та «Атомна дипломатія»

Як зазначає видання GreenPost [5], сучасний ядерний шантаж Путіна є формою «атомної дипломатії», де Росія намагається виставити себе жертвою «наступу Заходу», аналогічно до того, як СРСР назвав морський карантин 1962 р. «піратством». Пропаганда зміщує фокус із першопричини (розміщення ракет тоді / вторгнення зараз) на реакцію світу, оголошуючи її «агресією проти РФ». Брежнєв міністра Громика президенту Кеннеді у 1962 р. про відсутність ракет на Кубі має прямі паралелі з офіційними заявами Кремля перед лютим 2022 р. У проаналізованих публікаціях видання «Вінницька правда» за період із 26.10.1962 до 7.11.1962 видно майже ідеальний баланс двох пропагандистських тез.

Ілюзія багатоголосся

Як зазначають Н. Стеблина, В. Борищук, і Н. Болховська: «Важливою особливістю сучасної російської пропаганди є не стільки повторення меседжів Кремля, скільки їхня інтерпретація, роз'яснення для більш широкої аудиторії, де кожен пропагандист під час поширення «ядерних погроз» відігравав свою роль – для імітації нібито незалежного голосу та роботи в інтересах своєї аудиторії» [8]. У схожий спосіб радянська пропаганда використовувала схожі фреймворки для просування варіацій двох головних тез. Формулювання «ми – люди мирної праці» використовувалось як у публікаціях-проханнях припинити «агресію» США, так і як частина застереження «не грати з вогнем».

Таблиця 1 – публікації за категоріями

Братська допомога		Віктимізація	
Заголовок	Дата	Заголовок	Дата
Не грайте з вогнем, панове імперіалісти!	26.10	Демократична громадськість Франції засуджує піратські дії США	26.10
Заява Радянського комітету захисту миру	26.10	Відсіч темним силам реакції!	28.11
Гнівне обурення	26.10	Президентів США	28.10
Хто посіє вітер – пожежа бурю!	27.10	Відповідь М. С. Хрущова У Тану	27.10
Ой, не тратьте сили, куме!...	07.11	Мудрість політики СРСР	30.10
Мітинги на підприємствах Москви	26.10	Міжнародний огляд Лапіцького	30.10
Хто дозволив зазіхати на свободу?	26.10	Відповідь Бертрану Расселу	26.10
Повністю схвалюємо	26.10	Голос протесту	26.10
З вами, кубинці!	28.10	–	–
Ленінська політика миру перемагає	04.11	–	–

Технологія «Карибська криза 2.0» (за матеріалами ЦПД та MediaSapiens)

Центр протидії дезінформації акцентує, що наратив про «Карибську кризу 2.0» є штучним фарсом, створеним для залякування міжнародної спільноти.

Маніпуляція з «Tomahawk»: пропагандисти стверджують, що постачання ракет Україні – це «шлях до апокаліпсису». MediaSapiens зазначає, що це маніпулятивне ототожнення високоточної зброї з ядерними зарядами мегатонного класу 1962 р. [5].

Дзеркальне звинувачення: РФ намагається виправдати власні ядерні погрози нібито «вимушеним захистом», копіюючи модель 1962 р., коли радянські медіа писали: «на голову агресора впаде перший удар» [1.10].

Висновки. Проведене дослідження дає змогу констатувати, що сучасна російська стратегія «атомної дипломатії» не є новим медійним продуктом, а являє собою ревіталізовану та адаптовану модель радянської пропаганди періоду Карибської кризи 1962 р. На основі аналізу регіонального дискурсу та сучасних моніторинрів зроблено такі висновки:

Сталість пропагандистських фреймів: компаративний аналіз публікацій газети «Вінницька правда» 1962 р. та сучасних наративів РФ виявив ідентичність базових патернів. Концепти «братньої допомоги» та «оборонного щита», що використовувалися для легітимізації операції «Анадир», сьогодні трансформувалися у виправдання агресії проти України як «захисту мирного населення». Це доводить циклічність методів тоталітарної пропаганди.

Технологія віктимізації агресора: встановлено, що ключовим механізмом маніпуляції є зміщення акцентів: пропаганда ігнорує першопричину ескалації (розміщення ракет СРСР тоді або повномасштабне вторгнення РФ зараз) і фокусується на реакції світової спільноти, маркуючи її як «піратство» чи «русофобію». Цей прийом дає змогу штучно конструювати образ «жертви», яка «змушена» вдаватися до ядерного шантажу.

Еволюція «ілюзії багатоголосся»: якщо радянська регіональна преса створювала видимість суспільного схвалення через однотипні звернення «трудящих», то сучасна російська медіамашина (згідно з даними ЦПД та MediaSapiens) використовує мережу «незалежних» спікерів та псевдоаналітиків. Вони інтерпретують ядерні погрози у різних варіаціях, створюючи для кожної аудиторії окрему емоційну точку входу.

Деконструкція штучного конструкту «Карибська криза 2.0»: доведено, що сучасне ототожнення війни в Україні з подіями 1962 р. є маніпулятивною технологією. Вона спрямована на залякування Заходу апокаліптичними сценаріями («шлях до апокаліпсису») з метою примусу до територіальних поступок з боку України.

Інформаційна безпека: розуміння того, що сучасні маніпуляції мають глибоке коріння в радянських спецслужбах, є критичним для розбудови національної медіаграмотності. Деконструкція цих історичних альянсів доас змогу нівелювати страх перед ядерним шантажем, викриваючи його як заздалегідь прорахований інструмент психологічного тиску, а не реальну воєнну стратегію.

Список використаних джерел

1. Архівні публікації газети «Вінницька правда» за жовтень 1962 р.: Не грайте з вогнем, панове імперіалісти!. *Вінницька правда*. 1962.26.10. 1 ст.
2. Соломко О. Гнівне обурення. *Вінницька правда*. 1962.26.10. 1 ст.
3. Мітинги на підприємствах Москви. *Вінницька правда*. 1962.26.10. 1 ст.
4. Берко В. Хто дозволив зазіхати на свободу?. *Вінницька правда*. 1962.26.10. 2 ст.
5. Власенко О., Півень Г. Повністю схвалюємо. *Вінницька правда*. 1962.26.10. 2 ст.
6. Хрущов М. Відповідь М. С. Хрущова Бертрану Расселу. *Вінницька правда*. 1962.26.10. 1 ст.
7. Радянський комітет захисту миру. Заява Радянського комітету захисту миру. *Вінницька правда*. 1962.26.10. 1 ст.
8. Яковенко Ф. Голос протесту. *Вінницька правда*. 1962.26.10. 2 ст.
9. Демократична громадськість Франції засуджує піратські дії США. *Вінницька правда*. 1962.26.10. 3 ст.
10. Борисенко І. Хто посіє вітер – пожне бурю! *Вінницька правда*. 1962.27.10. 1 ст.
11. Хрущов М. Відповідь М. С. Хрущова У Тану. *Вінницька правда*. 1962. 27.10. 1 ст.
12. Хрущов М. Президентів США Д. Кеннеді. *Вінницька правда*. 1962. 28.10. 1 ст.
13. Загниборода О. З вами, кубинці!. *Вінницька правда*. 1962.28.10. 1 ст.
14. Відсіч темним силам реакції. *Вінницька правда*. 1962. 28.10. 1 ст.
15. Газета Аш Шааб (ТАРС). Мудрість політики СРСР. *Вінницька правда*. 1962. 30.10. 2 ст.
16. Лапіцький І. Міжнародний огляд. *Вінницька правда*. 1962.30.10. 4 ст.
17. Бочаров Д. Ленінська політика миру перемагає. *Вінницька правда*. 1962.04.11. 4 ст.
18. Муляр Я., Філіпченко І. Ой, не тратьте сили, куме!... *Вінницька правда*. 1962. 07.11. 4 ст.
19. Красножон В. Р. Сучасний погляд на політику Дж. Ф. Кеннеді у контексті протистояння з СРСР (1962 р.). *Вісник НТУУ «КПІ»*. 2014. № 1. С. 12–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKPI_soc_2014_1_3

20. «Це Карибська криза-2»: пропагандистські телеграм-канали – про можливість передачу ракет Tomahawk Україні. *MediaSapiens*. 16.10.2025. URL: <https://shorturl.at/AR2k9> (дата звернення: 07.04.2026).

21. Карибська криза 2.0: фарс чи реальна загроза рф. *Центр протидії дезінформації*. 07.10.2022. URL: <https://shorturl.at/VUkEE> (дата звернення: 07.04.2026).

22. Карибська криза vs «атомна дипломатія» Путіна: світ знову опинився на порозі ядерної війни. *GreenPost*. 16.10.2022. URL: <https://h1.nu/1p-i2> (дата звернення: 07.04.2026).

23. Fursenko A., Naftali T. One Hell of a Gamble: Khrushchev, Castro, and Kennedy, 1958–1964. New York: W. W. Norton & Company, 1997. 420 p. URL: <https://archive.org/details/onehellOfGamblek00furs> (дата звернення: 07.04.2026).

24. Transcript of the Meeting Between President Kennedy and Foreign Minister Gromyko. *JFK Library*. 18.10.1962.

25. Стеблина Н., Борищук В., Болховська Н. Ядерна риторика кремлівських пропагандистів під час російського повномасштабного вторгнення. *Образ*. 2025. № 3(49). С. 27–37. URL: <https://obraz.sumdu.edu.ua/index.php/journal/article/view/271>

УДК 070.16:323.266]:316.77]-057.34(477)

*Гораль Л. А., здобувачка вищої освіти;
Родигін К. М., доцент
кафедри журналістики та соціальних комунікацій
Донецького національного університету імені Василя Стуса*

ФОТОФЕЙК ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КЕЙСІВ ДИСКРЕДИТАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПУБЛІЧНИХ ОСІБ

***Анотація.** У роботі розглянуто фотофейк як інструмент інформаційної війни на прикладі візуальної дискредитації Володимира Зеленського та Валерія Залужного через приписування нацистської символіки, а також випадок із Кирилом Будановим як приклад дезінформації про нібито його «смерть». Визначено основні технології створення фотофейків та їх вплив на аудиторію.*

***Ключові слова:** фотофейк, дезінформація, інформаційна війна, пропаганда, соціальні мережі, візуальний контент.*

Вступ. У контексті російсько-української війни візуальна дезінформація використовується системно, зокрема для формування «образу ворога» через маніпуляції з фотографіями. Одним із ключових напрямів є дискредитація українського політичного керівництва, зокрема через штучне прив'язування до нацистської символіки.

Метою дослідження є аналіз механізмів створення фотофейків та порівняння різних кейсів їх застосування щодо українських публічних осіб.

Основний текст. Фотофейки функціонують як інструмент створення ілюзії достовірності, оскільки поєднують візуальну переконливість із можливістю швидкого поширення. Технологічно вони базуються на різних формах цифрової обробки